

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

287

Rachunek kosztów i rachunkowość zarządcza Teoria i praktyka

Redaktor naukowy

Edward Nowak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-349-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana
Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Anna Balicka: Zewnętrzne źródła informacji o czynnikach sukcesu w branży motoryzacyjnej	9
Piotr Bednarek: Wpływ kultury narodowej na systemy budżetowania w przedsiębiorstwach	25
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Wpływ Solvency II na koszty zakładów ubezpieczeń	38
Michał Dyk: Wdrażanie systemów informatycznych rachunkowości zarządczej przy użyciu metodyki AADII	47
Anna Glińska: Synergia między zakładem pracy chronionej a klientem	58
Zdzisław Kes, Mariola Kotłowska: Analiza zależności stopnia znajomości MS Excel wśród studentów kierunków ekonomicznych przy wykorzystaniu badań ankietowych	69
Marcin Klinowski: Jakość wobec kosztów projektu	80
Mariola Kotłowska: Rola zrównoważonej karty dokonań w wycenie przedsiębiorstwa	89
Robert Kowalak: Koncepcja rachunku kosztów w zakładzie gospodarowania odpadami	102
Marcin Kowalewski: Adaptacja zrównoważonej karty wyników do specyfiki sektora publicznego – przypadek Kanadyjskiej Komisji Turystyki .	112
Wojciech Dawid Krzeszowski: Pojęcie „zorganizowanej części przedsiębiorstwa” w prawie podatkowym	123
Maria Nieplowicz: Funkcjonowanie zrównoważonej karty wyników w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego	131
Bartłomiej Nita: Sprawozdawczość wewnętrzna w procesie zarządzania ryzykiem	140
Edward Nowak: Decyzyjna przydatność informacji prezentowanych w zestawieniu zmian w kapitale własnym	152
Piotr Oleksyk: Zagrożenia wiarygodności pomiaru efektywności w procedurze budżetowania zadaniowego	164
Michał Poszwa: Moment uznania kosztów w rachunku wyniku podatkowego .	173
Małgorzata Wasilewska: Porównanie wartości kapitału intelektualnego przedsiębiorstw notowanych na warszawskiej GPW – ujęcie sektorowe	183

Summaries

Anna Balicka: External sources of information about success factors in the automotive industry	24
Piotr Bednarek: Impact of national culture on budgeting systems in companies – literature review	37
Magdalena Chmielowiec-Lewczuk: Influence of Solvency II on costs in insurance companies	46
Michał Dyk: Implementation of IT management accounting systems with the use of AADII methodology	57
Anna Glińska: Synergy between a sheltered workshop and a client	68
Zdzisław Kes, Mariola Kotłowska: Dependency analysis of MS Excel level knowledge among students of economic studies using questionnaire survey	79
Marcin Klinowski: Quality towards project costs	88
Mariola Kotłowska: Role of the Balanced Scorecard to measure corporate value	101
Robert Kowalak: Cost accounting for the waste disposal plants	111
Marcin Kowalewski: The Balanced Scorecard adaptation to public sector organization. The case of Canadian Tourism Commission	122
Wojciech Dawid Krzeszowski: The concept of “an organised part of an enterprise” in the tax law	130
Maria Nieplowicz: Functioning of the Balanced Scorecard for Mazowieckie Voivodship Marshal’s Office	139
Bartłomiej Nita: Internal reporting in the process of risk management	151
Edward Nowak: Statement of changes in equity and its utility for decision-making purposes	163
Piotr Oleksyk: Threats of reliability of measurement of efficiency in performance-based budgeting procedure	172
Michał Poszwa: Moment of recognition of expenses in the tax result bill	182
Małgorzata Wasilewska: Comparison of value of Intellectual Capital of Polish joint stock companies	191

Magdalena Chmielowiec-Lewczuk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW SOLVENCY II NA KOSZTY ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

Streszczenie: Wdrożenie projektu Solvency II ma na celu udoskonalenie funkcjonowania rynku produktów finansowych. Jego główne założenia bazują na rozszerzeniu zakresu ryzyka, które jest uwzględniane przy ocenie wypłacalności zakładów ubezpieczeń. Projekt ten będzie miał olbrzymie znaczenie dla kosztów i wyników ubezpieczycieli, gdyż wiąże się z koniecznością poniesienia nakładów pracy, czasu i środków przy jego wdrożeniu, a także nakłada na ubezpieczycieli obowiązek sporządzania dodatkowych sprawozdań i raportów przez co zmieni znaczenie i zakres rachunkowości ubezpieczeniowej.

Słowa kluczowe: Solvency II, koszty zakładów ubezpieczeń, produkty finansowe.

1. Wstęp

Zakłady ubezpieczeń są częścią rynku finansowego, który od wielu lat bardzo dynamicznie się zmienia. Wpływ na to mają czynniki o różnym charakterze, wśród których najistotniejsze to: globalizacja kapitałów, coraz szybszy przepływ informacji oraz skutki kryzysu finansowego. Dlatego też potrzebne są zmiany w zarządzaniu zakładami ubezpieczeń, które pozwolą na lepsze dostosowanie się do aktualnych warunków rynkowych. Jednym z elementów tego typu zmian jest pomysł wprowadzenia projektu europejskiego o nazwie Solvency II, który dotyczy działalności ubezpieczycieli.

Nazwą Solvency II lub Wypłacalność II określony jest projekt dotyczący stworzenia nowego systemu wypłacalności dla działalności ubezpieczeniowej, nad którym Komisja Europejska rozpoczęła prace w 2001 r., a który jest częścią „Planu działań w zakresie usług finansowych”. Jego podstawy zostały określone w dokumencie Komisji Europejskiej nr MARKT/2509/03 z marca 2003 r. pod nazwą Financial Services Action Plan. Motywem przewodnim Solvency II jest ryzyko, które zawsze było obecne w działalności zakładów ubezpieczeń, ale wraz ze zmianą uwarunkowań rynkowych jego znaczenie jest o wiele szersze. W projekcie tym zostało określonych siedem podstawowych założeń. Są to [www.knf.gov.pl, stan na 29.01.2013]:

1. Organy nadzoru powinny posiadać odpowiednie narzędzia do kompleksowej oceny sytuacji zakładu ubezpieczeń pod względem wypłacalności, co oznacza, że nowy system obok czynników ilościowych powinien uwzględniać również jakościowe aspekty działalności zakładów, np. zarządzanie, kontrolę wewnętrzną.

2. Nowy system powinien zachęcać i motywować zakłady ubezpieczeń do właściwego zarządzania ryzykami, na jakie są narażone.

3. Ilościowe wymogi kapitałowe powinny być skonstruowane w postaci dwu- i trójwymiarowej: kapitału docelowego i kapitału minimalnego. Konstrukcja taka da organom nadzoru niezbędny czas na podjęcie stosownych działań naprawczych w zakładzie.

4. W celu zapewnienia spójności rozwiązań w całym sektorze finansowym system Wypłacalność II powinien być, tam gdzie to możliwe, kompatybilny z podejściem i regulacjami przyjętymi w sektorze bankowym.

5. Nowy system powinien być ukierunkowany na bardziej efektywny nadzór nad ubezpieczeniowymi grupami kapitałowymi i konglomeratami finansowymi.

6. Konieczna jest harmonizacja europejskich standardów nadzorczych, rachunkowych i sprawozdawczych.

7. Projekt Wypłacalność II ma być prowadzony zgodnie z procedurą Lamfalussy'ego.

Założenia te, jak widać, bardzo mocno ingerują w system rachunkowości zakładów ubezpieczeń, a w szczególności mogą znacząco wpłynąć na rolę rachunkowości zarządczej, jak i również wszelkich powiązanych z nią systemów, takich jak controlling czy kontrola wewnętrzna. Projekt ten jednocześnie ma charakter wielowymiarowy i dotyczy bardzo różnych obszarów rachunkowości. W niniejszym artykule jednak obszarem zainteresowań są tylko koszty. Celem zatem artykułu jest wskazanie, jak projekt dyrektywy Solwency II wpłynie na koszty zakładów ubezpieczeń oraz zarządzanie nimi. Metody badawcze wykorzystywane do realizacji tego celu opierają się na studiach literaturowych i analizie opracowań Komisji Nadzoru Finansowego będących częścią procesu przygotowującego Polskę do wdrożenia projektu Wypłacalność II.

2. Projekt Solwency II a rachunkowość

Projekt Wypłacalność II opiera się na strukturze trzech filarów, które są ze sobą powiązane poprzez ryzyko, któremu podporządkowany jest cały ten projekt. Ryzyko to zostało podzielone na trzy grupy [www.knf.gov.pl, stan na 29.01.2013]:

1. Filar I obejmuje kwantyfikowalne rodzaje ryzyka działania zakładu ubezpieczeń. Celem prac prowadzonych w ramach filaru I jest opracowanie wymagań kapitałowych uwzględniających wszystkie mierzalne rodzaje ryzyka działalności zakładu ubezpieczeń, a także określenie zasad i zakresu stosowania tak zwanych modeli wewnętrznych oceny ryzyka zakładu ubezpieczeń.

2. Filar II obejmuje te rodzaje ryzyka zakładu ubezpieczeń, które nie zostaną uwzględnione na poziomie filaru I oraz ponadto standardowe procedury nadzoru.

Prace prowadzone w ramach filaru II mają na celu opracowanie narzędzi efektywnego monitorowania i kontroli ryzyka, na które narażony jest zakład ubezpieczeń, zarówno wewnętrznych narzędzi spółki, jak też narzędzi nadzorczych (dotyczących np. jakości zarządzania, kontroli wewnętrznej czy audytu).

3. Filar III obejmuje narzędzia samoregulacji rynku poprzez tworzenie warunków jego transparentności, określenie obowiązków informacyjnych oraz wypracowanie odpowiednich rozwiązań (standardów) w zakresie rachunkowości.

Jak widać, najistotniejszy dla rachunkowości jest filar III, którego istotą jest stworzenie właściwego systemu generowania informacji, które będą stanowiły bazę dla jak najlepszego funkcjonowania modelu Solvency II w praktyce. Zasady te narzucają obowiązek sporządzania sprawozdań finansowych przez zakłady ubezpieczeń na nieco odmiennych zasadach niż dotychczas, a także kładą olbrzymi nacisk na jakość danych rachunkowych. Oczywiście wynika to z konieczności zapewnienia sprawnego zarządzania ryzykiem, do którego niezbędne jest posiadanie różnorodnych informacji. Solvency II rozszerza również zakres sprawozdawczości, która będzie obejmować [Kędziora 2012, s. 9]:

- roczne sprawozdanie finansowe (dla ubezpieczyciela i grupy) sporządzane według ustawy o rachunkowości,
- kwartalne i roczne sprawozdanie do organu nadzoru wg Solvency II (dla ubezpieczyciela i grupy),
- publikowane sprawozdanie z sytuacji finansowej i wypłacalności wg Solvency II (dla ubezpieczyciela i grupy),
- kwartalne i dodatkowe roczne sprawozdanie finansowe i statystyczne (tylko dla ubezpieczyciela).

Najistotniejszą różnicą jest przede wszystkim konieczność sporządzania większości sprawozdań nie tylko dla samego ubezpieczyciela, ale również dla całej grupy finansowej. Uwzględniać zatem one powinny wszelkie powiązania kapitałowe, produktowe czy majątkowe, które nie są widoczne w obecnych sprawozdaniach, a które mają olbrzymie znaczenie przy obecnej strukturze rynku usług finansowych. Brak tego typu powiązań w sprawozdawczości uniemożliwia w zasadzie rzetelną ocenę kondycji finansowej danego ubezpieczyciela.

Poza sprawozdawczością typową dla rachunkowości finansowej filar III projekt Solvency II wymusi na zakładach ubezpieczeń konieczność sporządzania analiz i symulacji wrażliwości wielkości kapitałów własnych na zmiany poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego, np. wrażliwości lokat i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na ryzyko rynkowe czy stóp procentowych, a także na zmiany generowanych kosztów (współczynnika szkodowości, kosztów sprzedaży czy kosztów obsługi). Rozszerza to znaczenie rachunkowości zarządczej, której zadaniem będzie również sporządzanie analiz zastosowania różnych rozwiązań w zakresie rachunkowości i ich wpływu na poziom kapitałów własnych.

Projekt Wyłącalność II wprowadzi również nowe zasady budżetowania kalkulacji środków własnych oraz wymogów kapitałowych. W szczególności dotyczy to będzie planowania rezerwy składek, liczonej według Solwency II, opartych na planowanych współczynnikach szkodowości, współczynnika mieszanego dla różnych linii biznesowych.

3. Koszty w zarządzaniu zakładem ubezpieczeń

Aby zrozumieć rolę kosztów w zarządzaniu zakładem ubezpieczeń, należy przyjrzeć się najpierw najważniejszym pozycjom kosztowym w tych instytucjach finansowych. Należą do nich:

- odszkodowania i świadczenia,
- koszty działalności ubezpieczeniowej (koszty akwizycji i koszty administracyjne),
- koszty działalności lokacyjnej,
- koszty reasekuracji.

Pierwsza z pozycji, stanowiąca podstawę kosztów technicznych ubezpieczyciela, jest wielkością, która zazwyczaj ma największy udział w całościowej strukturze kosztów. Odszkodowania i świadczenia to typowe koszty zakładów ubezpieczeń, charakteryzujące się tym, że ich wysokość jest ściśle związana z ryzykiem ubezpieczeniowym, ponieważ są skutkiem wyceny szkody przez likwidatorów zgodnie z warunkami zawartymi w umowie ubezpieczeniowej. Druga pozycja kosztów obejmuje koszty akwizycji oraz koszty administracyjne. Z punktu widzenia zarządzania jest to najciekawsza pozycja kosztowa, gdyż jej wysokość jest w dużej mierze uzależniona od decyzji zarządzających. Następną pozycją kosztów to koszty działalności lokacyjnej, które mają znaczenie przede wszystkim przy ocenie rentowności inwestycji w lokaty. W zakładach ubezpieczeń jest to dość istotne, gdyż wynik z działalności lokacyjnej ma znaczny wpływ na wynik całkowity ubezpieczycieli. Ostatnią pozycją kosztów są te związane z reasekuracją, z tym, że są one częściowo zawarte we wcześniejszych, gdyż reasekuracja, która ma na celu transfer ryzyka ubezpieczeniowego, jest obecna prawie w każdym obszarze działalności zakładów ubezpieczeń.

Aby móc przeanalizować wpływ zmian wynikających z wdrożenia projektu Solwency II, należy poza charakterystyką kosztów ubezpieczycieli przyjrzeć się procesowi zarządzania, gdyż zmiany te wpłyną nie tylko na wysokość tych kosztów, ale również na konieczność dostosowania do nich procesu zarządzania.

Zarządzanie kosztami jest procesem, który składa się z następujących etapów:

1. Wyznaczenia elementów wspólnych dla przyjętej strategii zakładu ubezpieczeń i redukcji kosztów.
2. Podziału zadań strategicznych na podstawowe obszary działalności zakładów ubezpieczeń.

3. Wyboru i przygotowania odpowiedniego systemu lub systemów rachunku kosztów.
4. Opracowania systemu budżetowania kosztów.
5. Monitorowania działań i czynności.
6. Sporządzania raportów dotyczących kalkulacji kosztów zgodnie z przyjętymi wcześniej założeniami co do przyjętej klasyfikacji kosztów.
7. Kontroli obejmującej szczegółową analizę przyczyn odchyleń kosztów.
8. Oceny efektów wdrożonego procesu zarządzania kosztami.

Największe zmiany będą dotyczyły: wyznaczenia elementów wspólnych dla przyjętej strategii zakładu ubezpieczeń i redukcji kosztów, opracowania systemu budżetowania, sporządzania raportów oraz kontroli kosztów. Wprowadzenie przez projekt Wyplacalność II obowiązku sporządzania sprawozdań z działalności całej grupy finansowej będzie miało wpływ na przyjętą strategię zarówno dla całej grupy, jak i dla poszczególnych jednostek. Na przykład przy produktach typu bankassurance istotne będą koszty całościowe produktu, a nie tylko część ponoszonych w danym podmiocie, co wyeliminuje możliwość przerzucania pozycji kosztowych, a jednocześnie pozwoli na pozyskanie informacji o realnym koszcie tego typu produktów.

Z kolei o zwiększeniu roli budżetowania wspomniano już w poprzednim punkcie, gdyż projekt Solwency II narzuca konieczność kalkulacji pewnych wielkości na podstawie danych planowanych. Tego typu sytuacja spowoduje, że budżetowanie nie będzie tylko narzędziem zarządzania, ale również obowiązkową częścią sprawozdawczości finansowej. Będzie miało to wpływ na uściślenie relacji między rachunkowością finansową a zarządczą poprzez łatwiejszy dostęp do określonych danych z księgowości i możliwość ich wykorzystania w procesie podejmowania decyzji. Niewątpliwie również podniesie się jakość tych danych, na którą szczególną uwagę zwracają założenia projektu Solwency II.

Ostatnie dwa elementy procesu zarządzania kosztami, które są związane z omawianymi zmianami, to sporządzanie raportów oraz kontrola. Projekt Solwency II narzuca w ramach III filaru obowiązek przygotowania formularzy sprawozdawczych, które będą musiały być przygotowywane przez zakłady ubezpieczeń raz na rok, a niektóre z nich, również i kwartalnie. Obecnie brakuje szczegółowych informacji odnośnie do instrukcji, jak te raporty powinny dokładnie wyglądać oraz jakie powinno być ich źródło danych, jaki powinien być to poziom danych i jak je podzielić. Niewątpliwie jednak pozycje kosztowe będą odgrywały znaczącą rolę w tych raportach, i to zarówno bezpośrednio (przy wynikach finansowych), jak i pośrednio (przy współczynnikach szkodowości, wartości aktywów czy kapitałach).

Kontrola kosztów wiąże się bezpośrednio z problemem jakości danych. Prace, które mają na celu ulepszenie tej jakości, mają obejmować [Sadek, Ramotowski 2012, s.12]:

- rozwinięcie systemu zarządzania jakością danych, obejmującego wszystkie struktury związane z rejestracją, transformacją lub wykorzystywaniem danych

do wyliczeń aktuarialnych i integrację tego systemu z pozostałymi operacjami zakładu ubezpieczeń,

- zdefiniowanie obiektywnych kryteriów jakości danych oraz ocenę kompletności, dokładności i adekwatności danych,
- zapewnienie audytowalności wszelkich manualnych i automatycznych korekt danych,
- monitorowanie systemów IT pod kątem poprawności gromadzenia, przesyłania, przetwarzania i przechowywania danych.

Problemem jest jednak brak szczegółowych wytycznych dotyczących powyższych prac ze strony polskiego nadzoru. Zakłady ubezpieczeń działające na rynku polskim mogą natomiast skorzystać z rozwiązań innych państw, np. Wielkiej Brytanii, w której organ nadzoru przygotował raport ze stopnia zaawansowania zakładów w zakresie spełnienia wymogów jakości danych w ramach procesu aplikacyjnego i przedstawił wiele wskazówek, jak sobie radzić z najczęstszymi problemami.

4. Solvency II a koszty zakładu ubezpieczeń

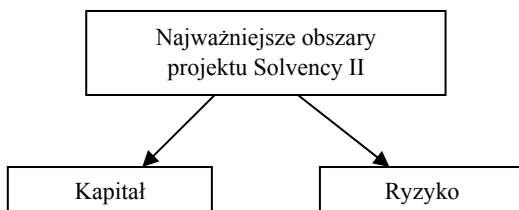
Na problem kosztów w kontekście wdrożenia projektu Solvency II można patrzeć wieloaspektowo, a mianowicie można analizować ten problem z punktu widzenia:

- zarządzania kosztami, który jest częścią całościowego procesu zarządzania w zakładzie ubezpieczeń, gdzie istotne jest to, w jaki sposób wdrożenie Solvency II wpłynie na decyzje menedżerów i poziom dotychczasowych kosztów,
- dwóch najważniejszych obszarów związanych z projektem, czyli kapitałów i ryzyka, gdzie istotne jest jak Solvency II zmieni koszty związane z tymi obszarami,
- poniesienia dodatkowych kosztów, które będą skutkiem konieczności wykonania określonych działań o charakterze organizacyjnym i sprawozdawczym, a których zakłady ubezpieczeń obecnie jeszcze nie ponoszą.

Pierwszy aspekt został przybliżony w poprzednim punkcie, w którym zasygnalizowano, jak wdrożenie Solvency II może wpłynąć na konkretne etapy procesu zarządzania kosztami. Drugi aspekt natomiast wiąże się z dwoma obszarami, które zostały wyraźnie wyodrębnione w projekcie Wyłączalność II. Obszary te zostały przedstawione na rysunku 1.

Na rysunku 1 zostały przedstawione dwa najważniejsze obszary, które mają znaczenie przy wdrażaniu projektu Wyłączalność II. Są to kapitały i ryzyko. Oba obszary związane są z kosztami. Oczywiście jednocześnie istnieją wzajemne relacje między nimi, z których najważniejszą jest ta, będąca podstawą w założeniach projektu, że należy uwzględnić różne ryzyka przy ustalaniu wymogów kapitałowych dla zakładów ubezpieczeń. To natomiast ma znaczenie dla obszaru związanego z kosztami finansowania działalności, gdyż większy zakres ryzyka uwzględnianego przy zarządzaniu zakładem ubezpieczeń wymaga rozszerzenia analizy skutków tego ryzyka dla ustalenia optymalnej struktury kapitału. Obszar kapitału

bardzo ściśle wiąże się również z procesem zarządzania wartością, który częściowo został już wdrożony w polskich zakładach ubezpieczeń.

Rys. 1. Najważniejsze obszary projektu Solvency II

Źródło: opracowanie własne.

Dla strategicznego zarządzania istotna jest struktura kapitałowa związana z możliwością pozyskania potencjalnych inwestorów, umiejętnością oszacowania kosztów kapitału oraz kreowaniem wartości dla właścicieli. Takie ujęcie narzuca konieczność podporządkowania celów zarządzania wymaganiom obecnych lub potencjalnych właścicieli. Zinstytucjonalizowanie inwestycji spowodowało również bardziej bezwzględne podejście do oceny efektywności zainwestowanego kapitału. Jednym z podstawowych warunków wdrożenia procesu zarządzania wartością jest przygotowanie danych o przyszłych przepływach pieniężnych, których to informacji nie dostarcza rachunkowość finansowa w postaci księgowości oraz sprawozdania finansowego. Dane te muszą więc być przygotowane przez rachunkowość zarządzającą obejmującą swoim zakresem przede wszystkim kalkulację kosztów, która stanie się podstawą i punktem wyjścia do właściwego szacowania przyszłych przepływów pieniężnych.

Jeśli celem ubezpieczyciela jest maksymalizacja wartości dla obecnych i potencjalnych właścicieli, to wartość ta jest między innymi uzależniona od kosztów kapitału, który z kolei jest uzależniony od inwestorów. W przypadku zakładów ubezpieczeń koszt ten będzie generowany przede wszystkim przez dywidendę. Przy świadomym zarządzaniu podmiotem gospodarczym dywidenda nie powinna być tylko rezultatem wypracowanego wyniku finansowego, ale powinna być zaplanowana i kontrolowana, by stać się znaczącym instrumentem w pozyskiwaniu kapitału na finansowanie działalności ubezpieczeniowej. Dlatego też dodatkowo dla wyznaczania strategii kosztowych mają znaczenie relacje kapitałowe między podmiotami w grupie finansowej, gdyż poziom dopuszczalnego kosztów wynika z tego, czego oczekuje inwestor, którym jest zazwyczaj inny podmiot rynku finansowego.

Drugim obszarem jest natomiast ryzyko. Solvency II rozszerza zakres ryzyka, które ma być brane pod uwagę przy ocenie wypłacalności zakładu ubezpieczeń, gdyż ma być on dostosowany do rzeczywistych ryzyk, na które narażone są zakłady ubezpieczeń. Oczywiście ryzyka te są uzależnione od umów ubezpieczeniowych, które zawierają ubezpieczyciele.

Ryzyko w zakładzie ubezpieczeń można podzielić na [www.piu.org.pl, stan na 30.01.2013]:

- ryzyko aktuarialne – związane z przeszłymi wynikami technicznymi zależnymi od czynników losowych: częstości, intensywności szkód, kosztów operacyjnych, zmian w składzie portfela, wypowiedzeń lub konwersji umów ubezpieczenia,
- ryzyko finansowe – ryzyko, na które narażona jest każda instytucja finansowa, do tej grupy należą takie ryzyka, jak: ryzyko zmian stopy procentowej, ryzyko kredytowe, ryzyko rynkowe, ryzyko walutowe.

Obszar związany z ryzykiem będzie miał takie znaczenie dla kosztów przy Solwency II, że rozszerzenie tego ryzyka spowoduje konieczność jego szacowania oraz pozyskiwania wszelkich informacji, co niewątpliwie wiąże się z kosztami i będzie miało znaczący wpływ na wyniki finansowe.

W ramach projektu Solwency II jest opracowywany standardowy model nowego systemu wypłacalności, na podstawie którego wyznaczany będzie docelowy poziom kapitału. Opiera on się na dwóch zasadach [www.piu.org.pl, stan na 30.01.2013]:

- ekonomicznej wycenie zobowiązań, która sporządzana będzie na podstawie najlepszego oszacowania przyszłych strumieni pieniężnych bez uwzględnienia marginesów bezpieczeństwa, ale z uwzględnieniem dyskontowania,
- wycenie wbudowanych opcji i gwarancji, która powinna być oparta na wycenie ryzyk.

Ostatnim z wymienionych aspektów jest rozpatrywanie wdrożenia Solwency II z punktu poniesienia dodatkowych kosztów, które będą skutkiem konieczności wykonania określonych działań o charakterze organizacyjnym i sprawozdawczym. Problem ten dotyczy kosztów, których nie ma na razie i nie są one związane bezpośrednio z samą działalnością ubezpieczeniową. Założenia Solwency II nakładają na zakłady ubezpieczeń szereg nowych obowiązków w ramach sprawozdawczości, raportowania, a także zmieniają zakres działalności organu nadzoru finansowego. Koszty te, mimo że nie mają charakteru typowych kosztów technicznych, będą musiały być poniesione i zapewne zostaną pokryte zwiększonym przychodem, który odbije się na klientach ubezpieczycieli w postaci wyższych cen usług. Oczywiście stan ten dotyczyć będzie pierwszego etapu wdrożenia, gdyż koszty te będą relatywnie spadać z czasem, a zwiększony poziom bezpieczeństwa w zakresie wypłacalności zakładów ubezpieczeń na pewno przyczyni się w dłuższym czasie do utrzymania stabilności na rynku usług finansowych i może się przełożyć na niższe ceny.

5. Podsumowanie

Podsumowując wcześniejsze rozważania, można wskazać, iż wpływ wdrożenia projektu Solwency II na koszty zakładów ubezpieczeń będzie miał podwójny skutek, a mianowicie:

1. W pierwszym etapie na pewno projekt ów wpłynie na podniesienie kosztów, które wynikać będą z konieczności przygotowania wszelkich działań o charakterze organizacyjnym i sprawozdawczym.

2. W drugim etapie, w dłuższej perspektywie czasowej, koszty zakładów ubezpieczeń mogą spaść ze względu na ulepszenie procesu zarządzania ryzykiem i możliwość rezygnacji z niepotrzebnych zabezpieczeń, a także wyeliminowanie słabszych podmiotów z rynku, które obciążone były dużym ryzykiem upadłości.

Biorąc pod uwagę oba skutki, zarówno ten pozytywny, jak i negatywny, trudno jednoznacznie określić, czy wdrożenie Solvency II wpłynie na zwiększenie kosztów, czy też nie, natomiast niewątpliwie przyczyni się ono do ulepszenia funkcjonowania rynku usług finansowych, co w kontekście zachodzących dynamicznie zmian na rynkach jest nieuniknioną koniecznością.

Literatura

- Kędziora K., *Solvency II – ocena jakości wdrożenia*, Miesięcznik Ubezpieczeniowy, tom 9, numer 12, grudzień 2012.
- Kurek R., *Uprawnienia organów nadzoru w zakresie kontroli wypłacalności – ujęcie w Solvency II*, [w:] *Ubezpieczenia wobec wyzwań XXI wieku*, red. W. Ronka-Chmielowiec, Prace Naukowe UE we Wrocławiu nr 228, Wrocław 2011.
- Malinowska K., *Wdrażanie Solvency II – wpływ na umowę ubezpieczenia*, [w:] *Ubezpieczenia gospodarcze – wybrane zagadnienia prawne*, red. B. Gnela, Wydawnictwo LEX Wolters Kluwer, Warszawa 2011.
- Sadek M., Ramotowski M., *Przygotowania do Solvency II*, Miesięcznik Ubezpieczeniowy, tom 9, numer 12, grudzień 2012.
- www.knf.gov.pl (strona internetowa Komisji Nadzoru Finansowego).
- www.piu.org.pl (strona internetowa Polskiej Izby Ubezpieczeń).

INFLUENCE OF SOLVENCY II ON COSTS IN INSURANCE COMPANIES

Summary: Solvency II should be applied in Polish insurance companies in few years. The purpose of this project is to create a new system of solvency estimation. Two areas which are most important for this project are risks and capitals. Both are connected with costs in insurance companies. Therefore Solvency II could have big influence on results in these financial institutions. The preparation of Solvency II application requires a lot of time, work and money because insurance companies will have to prepare new documents for financial reporting.

Keywords: Solvency II, costs in insurance companies, financial products.